

بالتاجی آراز

آذربایجانى ایستقلال قورتاراجاق

بالتاجي آراز

آذربايجاني ايستقلال قورتارار

أثرين أدې: آزر بايجانې ايستسقلال قورتارار
يازار: بالتاجې آراز
بېتيك له اورتوگرافي
دۆزنله ين: ائلدار گۆنئيلي
يازې دۆزنله ين: حبيب ساسانيان (ياكاموز)
قرايست
دۆزنله ين: جعفر آغدرهلي

بېتيگين چاپ ايله يايماق حاقې هر كسه ايچرئينه ال
وورماماق شرطيله يازار طرفين دن رست بوراخېلېب دېر ©

—وچو

اۆزگە دە پۇخ، اۆزۈندە آرا

اغدە بېلمەن اۆز

دردینە چارا

مینیك و ئرمیەنە مینمزلر بالا

دیشمک ایستەن اۆزۈندەن باشلا

«دیمە-دۆشر» اولسان باشقا پەن بۇشلا

کیتابین ایچبندە کی لر

2 قوشاربن (شاعیرین) یاشامې

10 بالتاجې آراز قوشاردان چاپ اولان بیتیکلر:.....

11 اولوسالجې چالېشان ایگیدلریمیزه اؤزتوتو (مؤراجیعت)!.

16 آذربایجان ایستیکلال قورتارار.....

قۇشارپن (شاعيرين) ياشامې

بالتاجي آراز آدى ايله تانېنان محمّد محمدعلى اۇغلو 1332-جى گۆنش
ايلى قېرۋو(آبان) آيېنېن 23-دە گۆننى آزر بايجانېن مرنىد بۇلگە سېندە
يئرلشن يوخارې ديزە «ديزج عليا» كنديندە دۇنيايا گلېشىدىر.

اۇرتا ائگېتېمىنى(تحصيلىنى) دۇغما مرنىد شھرىندە باشا
چاتېردېقدان سۇنرا ۱۹۷۵-۱۹۷۹-جۇ ايللر آراسېندا ايستانبولون مئعمار
سېنان گۆزل ساناتلار بېلېم يوردوندا يۆكسك اگېتېم (عالى تحصيل)
المېشىدېر .

۱۳۵۷- جى گۆنش ايلى آنا يوردونا دۇندۇكدىن سۇنرا سۇلچو تشكىلاتېن
اۇيەسى(عۆضوۋ) كىمى ايلك شاه رئېمىنە، سۇنرالار ايسە ايسلام
يۇنتېمىنە(حاكمىتېنە) قارشې موباريزە آپاردېغې ايللردە اۇزدش
آندا(عينى زاماندا) ادبى چالېشمالارې ايله دە مشغول اۇلموشدور. ھمىن
ايللردە ايلك قۇشوقلارې(شعيرلرى) تھران شھرىندە يايپلان «يۇلداش»
درگى سېندە ايشىق اۇزۇ گۇرمۇشدۇر .

۱۹۹۰-جى گۆنش ايلى اۇلۇم تھلوكەدن دولابى آنا يوردو مرنىدى ترك
ائتمك مجبوريتىندە قالمېش، آلمانى يايا سېغىناراق يۇنتكىسل (سياسى)
فعاليتىنى بورادا داوام ائتدېرمىشىدىر .

بالتاجى آراز اۇز يازقا(مقاله) ایله قوشما-قوشوقلارېندا پهلوی سؤلالهسى چاغې، ائلهجه ده اۇ دۆشونجه نین داوامى اولان بوگونکۇ ایران ایسلام رسپوبلیکاسېندا فارس سؤیجولوغون (شئوؤنیزمى نین) هئگئمولوغو ایله باسقېسېنا قارشې چېخېر. هابئله اولوسال (میللى)-دینى آجېماسېزلبغا اۆزله شمیش (ظؤلمه معروض قالمېش)، آذربایجان تۆرکلرى نین پروبلئلرینى، تاپدالانمېش دؤغال حاقلارېنې دېله گتیرمیشدیر، یازدېغې یاپېتلارېندا(اثرلرینده) آذربایجانېن اۇزگۆرلۆک دۆشونجهسى نین بېلیمسل (علمى)، دۆشوندمه-دۆشۆن بېلیم (فلسفى)، یۇنتكىسل (سیاسى)، تۆزهسل (حوقوقى) هابئله ائکونومی (ایقتیصادى) ... اساسلاری نېن نظرى تحلیلینى وئرمیشدیر .

قۇشار یارادېچېلېغېندا پارچالانمېش بېر اولوسون آنا یوردوندان دانېشېر. گۆنى ایله قوزئى آذربایجانېن بۆتؤولشمهسى اۆز رینده(حاقېندا) دۆشونجهسىنى اورتایا قۇبور.

قۇشار یازیر:

اوتای ایله بوتای واحد بېر جاندېر،

آدى اؤدلار یوردو آذربایجان دېر !

قۇشار «اوتای، بوتای وطندیر» آدى بېتېگېنده اؤخوجویا بۆتؤو آذربایجان ایدئياسېنې آشېلاپېر. میللتیمیزین سیاسى ائلهجه ده اولوسال باخېمدان بېلینچلنمهسى(شؤعورلانماسې) اۆزره اۇز پایېنې وئیر. او، بو یارادېچېلېغېنې خالقېمېزېن بۆتؤو آذربایجان آرزوسونو، ایسته یینى

يانسېدان ھابئەلە يوردىسئور اۆركلردە ايسە بۇتۇو آزرىبايجان بايراغېنى دالغالاندىپران گۆلۆستان پوئماسىنېن يارادېچىسى اوندولماز خالق قۇشارېمىز بختيار واهاب زاده يە سونموشدور .
بالتاجى آرازېن آيرىجا اۇنملى ياپېدى (اثرى) «اويقارلاش» آدىلى بيتىگى دىر . قۇشار بو ياپېدىندا اينسانلارى اويقارلى، ائەلە جە دە چاغداش اۇلماغا، اۇز حاقلارېنى تانىيېب قۇروماغا چاغېرىر . او، آزرىبايجان تۆرك خالقېنى ايسلامېن گئرىجى احكاملارېنا، عېرقېچى فېردۇوسى ساياغې باخېشلارا اويماماغا سىسلەيىر .

او، قادېن حاقېندا دارگۇرۇشلو باخېشلارې، تۆرك كۆلتۇرۇنە، تۇپلومونا آشېلانمېش ايرتىجاعچى ائەلە جە دە گئرىدە قالمېش دۇشونجەنى تانىدېر . چاغداش اينسانا ياراشان باخېشلارېنى اورتايا قۇيور . اۇنون فېكرىنچە، قادېن آزادېغې ھەر اۆلكەدە اۇنون مدىتى ايلە اينسان حاقلارېنى تانىماق اۇلچۇسۇدۇر . قۇشار دئىيردى؛ «آزاد آنا آزاد اۇولاد يىتتىشىدىر . اينسانسئورلىگى ھابئەلە اۇزگۇرلۇگۇ اۇنون روھونا آشېلېيار . آزاد روھلو اينسان كۇلە اۇلماز ، كۇلە ائتمز، ھەر زامان اۇز حاقېنى آرايېب اۇلار» .

بالتاجى آراز عۇمرۇنۇن سۇنونادك گۇنئى آزرىبايجانېن اۇزگۇرلۇگۇ ائەلە جە دە ائرمىنى داشناكلارې يۇنۇندىن (طرفىندىن) ايشغال اولونموش قاراباغېن آزادېغې اوغروندا يازقاجى (قلمى) ايلە موبارىزە آپارمېشېدېر . بو

قۇنولار(مۇوضولار) اۇزۇرىندە حاضرلادېغى «تبريز ايله قاراباغبمبىزى كيم قورتاراجاق؟» ادلى بيتىگىندە اۇتايلى- بوتايلى سۇيداشلارېمبىزىن اۇرتاق دردى ايشغالدا اۇلان تورپاقلارېمبىزى دۇشونمك ائله جه ده بىرگه چېخېش يولو ايله باغلى دۇشونجه، فيكىرلرېنى يازمېشدىر.

اۇرگى خالقالا دۇيۇنن قۇشارېمبىز عۇمرۇنۇن سۇن دقيقه لرىندە آزربايجانا سوندوغو(حصر ائىدىگى) يىنى قۇشوغونو يازاركن ۱۳۹۱-جى گۇنش اىلى قۇرا پيشيرن (اىي)نېن دۇردۇندە سحر ساحات بئش راده لرىندە اۇرك اينفاركتى گئچېره رك دۇنياسىنى دگېشميشدىر. ائله جه ده قۇراپيشيرن اىيېن سگيزىندە آلمانې يانېن مۇنستىر شىهرىندەكى لاوه آى ده(Lauheide) مزارلېغېندا تۇرياغا تاپېشېرىلىب. يوردسئور گۇنى آزربايجانېن ايستىقلالچى قۇشارې بالتاجى آرازدان آشاغېداكى ادلى بيتىكلر: «اويقارلاش»، «اۇتاي، بوتاي وطندىر»، «آزربايجانى ايستىقلال قورتارار!» «آزربايجان ايستىقلاللا بۇيلۇدۇر(فارس دىلىندە)» يادىگار قالمېشدىر.

قۇشار اۇز بارلې(ئمرلى) ياشامېنى سئودىگى يوردونون ائله جه ده خالقې نېن آزادلېغى يۇلۇندا اۇز پايېنى وئرميشدىر. اۇنون ياپىدلارې ۱۳۸۳-جو ايلدن باشلاناراق(اعتىبارن) آزاد-ترييون ايله سۇل گوناز بىلگى سونار(اينتئرنئت) وئب سايتلارېندا يايېملانماقداىر. بالتاجى آرازى ياخېندان تانېيېبان (تانېدېغېم) دۇغما قارىنداشى اۇلاراق؛

- اۈنون يوردسئورليگيني ائلهجده بو يۇلدا تام وارليغيلا دايانمادان يازقاجي چالدېغېني گۇرموش بيريىسىم.
- اۈنوگنج ياشېندان ائلهجده غوربت اۈلكهده بۆتۇو آزربايجان قورولاسي نامينه،
- شخسى ياشامېندا دونيا لذتيني اۈزونه حارام ائتديگينين تانېغي (شاهيدى) اۈلدوغومدان دۇلايې،
- اۈن-بىر بندليک قۇشودا بالتاجي آراز قۇشارېن خاطيره سينه ائلهجده ده دۆشۈنجه سى حاقد اۆرك سۇزلىرىمى سىزىنلە پايلاشېرام.

آزربايجان سئوگىسى' له بۇيا باشا چاتدېن سن
خالقېني سئوه-سئوه، اۈزگه دىلين آتدېن سن
بۇيۆك-بۇيۆك اماجلار اۈره گينده توتدون سن
وطنين اسارتدن آزاد اۈلماق اماجېن
فارس راسيزمين وطندن كۆكۆن يۇلماق اماجېن...

اۈخولدا اۈزگه دىلين، يۆكله دىلر بئلينه
دئدىلر بوندان سۇنرا، دۆشمن اۈل اۈز ائلينه
وطن اۈغلو، يېغارې¹ بوردا گرک بىلينه...

¹ عئيرتى

سن دۇزمەدين بو ظۆلمە، شئوۋنيزمى داشلادېن
يوردونو قوتارماغا، ميللى يۇلو باشلادېن

آنا دىلى گۆجۇ'يله، چاتدې علمين زيروه به
سېنمايېب باش اگمه دين، پولا، زورا، كۈتهگه
تۇپلومدان ندىلرى، سۇكۆب تۇكدۆن آتهگه
فارس دىلىنى اۇرگندىن، فارسجا دۆشۈنمەدين سَن
شئوۋنيزمىن ظۆلمۆنه، سوسوب اۇشۇنمەدين سَن

اۇخوتدولار، فارس سئون آماجا يۇل اۇلاسان
فارس راسيزىمىن پىلانېن چيزمهگه قول اۇلاسان
آسىمىله اوغروندا، ندىسىز... رۇل اۇلاسان
سن آزادلىق نغمەسىن رېتمە چكن تار اۇلدون
يوردونو قورماق اۆچۆن بىر گۆزل مئعمار اۇلدون

ألى سككىز ياشېندا، بيتدى شرفله عۇمرۆن
سن گئتدين...، ياپېتلارېن پاربلدايېر سانكى گۆن
ايندى آل يازېلارېن آچېر خالقيمدان دۆگۆن
مىللى قورتولوش خالقېن ايستەديگى هدف دىر
وطنين آزادلىغې حۆررىيتى، شرف دىر

بابكه بنزر ايگيد، وطن سنى ھارايلا
بوتاي بالتاجې س سلر، آراز ديهه اوتايلا
بیتیکلرین ، آل به آل خالق ایچینده یایپلار
سنین گئیش دۆشۆنجهن اؤزگۆرلۆگه یۆن لدر
یایپلسا بو دۆشۆنجه، گلیشمه گی دیرچلدر

بوتۇ آزر بایجانا، گئدن یولو باشلادین
خالقېمېزا اؤزگۆرلۆک دیله گینی آشلادین
یازېن 'لا، آنلایېشېن شکلینی ناخېشلادین
دئدین: اوتای 'لا بوتای، آیرېلمايان بیر - جان دېر
لقبی اؤدلار یوردو، آدی آزر بایجان دېر

قاراباغېن ایشغالېن گتیردین سن گۆندهمه
بیر میلیون اینسان یانېر بو حسرته بو غمه
اینصافدېمې حاکیملر باش اېگه لر بو ظۆلمه
یازېلارېن اؤخونوب آنلاناجاق ھیملرین
تربیز ایله قاراباغې قورتاراجاق کیملرین؟

اویقارلاش-بېن ائی اوستاد، گۆردۆ ایشېق اؤزۆنۆ
گۆنش اۆلدو بو خالقا، آغارتدې گۆندۆزۆنۆ
حاق نهدیر؟ حاقلی کیم دیر؟ سن تانېتدېن دۆزۆنۆ

اينسانلارې چاغېردېن چاغداش آيدېن اۇلماغا
اۇز حاقلارېن تانېيېب، ظۆلمۆن كۆكۆن يۇلماغا

گئتدين... قۇچاق ايگيدلر داوام اندر يۇلونو
تۆركچۆلۆگۆن تانېتدېن، سن ساغېنې سۇلونو
گۇسترددين... ائل باغېنا ضييان ووران دۇلونو
بىر ده دۇغار آنالار وطن اۇغلو ناجيسىن؟
اولوسوموز چاغېرېر اۇز اۇغلو بالتاجېسېن

اۇخولونو بيتيردين وطنده چالېشاسان
ائلين غم-كدرى 'له عۇمۆرلۆك آلېشاسان
يازبې يارتماغېن' لا دئدين وطن ياشا سن
ياديگار قۇيوب گئتدين، قالدي سندن بىر اثر
اۇخويوب تانېتماساق، خالقىمىز اندر ضرر.

اىلدار گۆنئېلى ۱۳۹۲ /۷/۱۸

بالتاجې آراز قوشاردان چاپ اولان بيتيكلر :

- اويقارلاش! (لاتين و عرب گرافىكا أليفاسپندا)
 - اوتاي، بوتاي و طندير (لاتين و عرب گرافىكا أليفاسپندا)
 - آذربايجانې ايستىقلال قورتارار! (لاتين و عرب گرافىكا أليفاسپندا)
 - آذربايجان ايستىقلالا بۇيلۇدۇر (فارس ديلينده)
- بىتتىگلر پى-دى-ائف فورماتېندا قوشارېن بىلگى سونار وئب سايتېندا :
www.eldar-guneyli.com/ir يايېملانماقدا دېر.

بىتتىگلرېن چاپ ائله جه ده يايماق حاقي هر كسه ايچرى سىنه آل
وورماماق شرطيله يازار يۇنۇندن سربست بوراخېلېدېر .

اولوسالچى چالېشان ایگیدلریمیزه اۆزتوتو (مؤراجیعت)!

عزیز ائلهجه ده حۇرمتملى سۇیداشلارېم، بیلدیگینیز کیمی یازېب- سوندوغوم یاپېتلارېن(اثرلرین) یازېجېسې من اولسامدا اۇ یاپېتلارېن گرچک صاحیبلىرى بوگۇنکۇ، گلهجکدهکى تورانچې هابئله بۇتۇو آذربایجانچې سۇیداشلارېمېزدېرلار. البته کى، ایرتیجاع ایله میلی سۇمۇرگچیلیگین کۇکۇ قازېلدېقدان سۇنرا سوندوغوم یاپېتلار دېگرلرینی ایتیریب، تاریخین مۇزئییینه گۇندریلهجکلر. آنجاق تاریخین مۇزئییینه گۇندریلمهدهن اۇنجهیهدهک گۇندمده قالماهدېرلار.

چۇنکو: دۇز سۇز هر زمان اۇچۇن دۇزدور

آرازین هر سۇزو اُسکیمز سۇزدۇر(کۇهنلمز).

یازېجې اولاراق میلی فعاللارېمېزدان واردېر کې، دئدیکلرینه گۇره آذربایجانېن میلی قۇنولار حاقېندا بئش یۇزدن چۇخ یازې یازېلار. آنجاق سۇزده یاخشی یازېلاریلا ژۇرنالیستی یازېلار اۇلدوقلاری اۇچۇن فۇتۇرگرافچېلارېن محصوللارې تکین ظالېما قارشې مظلومو دۇیغولاندېرېب. میلی روحلارېنې ایسه اۇیادېب ائلهجه ده میلی منفعتلرینی دۇغرولتوسوندا دۇشونمهلرینه یۇل آچېب. یارارلې اۇلدوقلارې قدر حۇرمت قازانا بیلېلر. آنجاق ژورنالیستی یازېلار اۇلدوقلارې اۇچۇن، یعنی سیاستى اىقتىصادلا یۇخ، بلکه سیاستله ایضاح

ائىدىكلرى اۆچۈن، او جۆملەدن نيه اىستىقلال؟ نيه فئىدئاليزم؟ كىمى
مىللى پروبلېملىرىمىزىن حاقېندا ھىچ بىر شىئى اۋرگىتمەيىپلر .

يعنى اۋرگىتمەيىب ھابئله اۋرگىتمەيىپلر كى، او جۆملەدن ...
-باجى يا قارداشى نېن ياربسى قدر پاي يئىتىشمك اۆچۈن،
-تارلا سايېلمېش مۇساواتچى آنانېن محصولو آتانېن اولماق اۆچۈن،
-قازىلېق حاقېندان يۇخسون قېلېنمېش قادېن اۋز يازقى سېنى اۋزو
يازاماق اۆچۈن،

-يعنى كۆلەلېگىن دۈنونو دىيشدىرن فئىداليزمىن ايدئۇلۇزوسونو سونماق
اۆچۈن(اىسلام دىنىنى مۇحترم ساپان آنتې قادېن ائرككلىرىن اۋرك
سۇزلىرىنى اىچرن) قوران يازېلېدېر .

يعنى دئمەيىپلر كى، قوران يازېلېب كى؛
- قورانېن آيرى-سئچكىلېگىنە اۆزلىشمىش كۆلەلرله قادېنلار ائله جە دە
جھلېن دۆشمىنلىر اۋلان آيدېنلار اذىلسىنلر .

كىم ائدر اروادېنى آسېلې مال؟
كىم ائدر اسىرىنى آسېلې مال؟
كىم ائدر ھر ائوئىنى بىر فئىدئال؟
كىم ائدر سۇمورگە سىنى فئىدئال؟
يوخسا غارت اۋلا بىلمز بيت المال.

(مىللى معدنلرېمىز، وئرگىلرېمىز، فائىزلىرىمىز و...). سياستى اىقتىصاد ايله اىضاح ائتمكدن قۇرخان سۇيداشلار اىسترلر كى،

۱ - دېش دۆشمىنلرېمىزىن اۇلچۇلرى و مئتۇدلارى ايله مىللى پىرۇبلىم- لىرىمىزىن چۇزۇمۇنە دۇشۇنك .

۲ - مىللى حاقلارېمېزى ساتماقلا بىرلىكدە، مىللى اينكىشافي مېزىن دۇشمىنلرى اۇلان فئۇدال ياپىلې ايچ دۇشمىنلرېمىزىن اۇلچۇلرى ھابئە مئتۇدلارى ايله ايچ پىرولىمىزىن چۇزۇمۇنە دۇشۇنك. انلە اۇنا گۇرە :

دئىزلر كى، باغىمسېزلىق قورتارار بئىتۇلمالې،

دئىزلر كى، قرآن دۇغمازدى قادېن اولماسايدې،

دئىزلر كى؛

-قوران اىستر كى، كۇلە، كۇلە قالا

-اىستەمز وئرىلمز حاقلارې آلا

-اىستەمز اىستىقلال حاقېنې آلا

-اىستەمز بىرئىسل حاقېنې آلا

۳ - دئىرلر كى، قېزىل بۇشقايدا فئۇدئاليزم سونموش سۇمۇرگە چې روس مىللىتى تكىن مىللى كۇلەلرېنە فئۇدئاليزم سوناجاق سۇمۇرگە چې فارس مىللىتى نېن دۇن دىيشدىرەجك اۇلچۇلرى ايله مئتۇدلارې لازىمدېر بىزە. (مۇفتە قانېنېز وار ايسە بويورون!).

اۇزگەلرېن كۇلگەسىنە دۇنۇشمك اۇچۇن، اۇزگەلردن آسېلې اندىن مونتاژچىلىق ايله كۇمىرادۇرىزم لازىمدېر بىزە .

آراز اولماسايدى حاققېن ياناردې
هر سياسى اؤزونو خان ساناردې
وئريلمەين حاققلارېنې داناردې.

نئجه كى، كاپيتاليزمى الشديرميش ماركس سوسىيالىستى دئوريمه گرەكن
ايدئۇلۇژونو سونوبدور. من دە ميللى-دئموكراتىك دئوريميميزين
گرچكلشمەسى اؤچون تام آنلامېندا ميللى-دئموكراتىك ايدئۇلۇژو
سونموشام :

ھانسې چېچكىلى باغې گزمە ميشم؟
ھانسې شانېن بالېنې سۆزمە ميشم؟
نيين حاققېندا يازې ياز-مامېشام؟
من سيزه ايدئۇلۇژو سونموشام
سيزدن تنقيد ايله ياردېم اومموشام
منى الشديرمك ايستەين چۇخدور
تئز دە واردېر كى، أنتى تئزى يۇخدور .

ائله اونا گۇره اودوب-آتا بيلمەينلر بۇغولماغا (سوسماغا) محكومدورلار.
سيز عزيزلريميزدن ريجا ائديرم كى، سيزين اؤچون يازېب-سوندوغوم
ياپېتلارېما صاحيب چېخاسېنېز. صاحيب چېخا بيلمەنيز اؤچون اويانېش
مرحلەسى بۇيونجا سوندوغوم ياپېتلارېمېن ھامېسېنېن ساتېلېچاق
كىتابلار شكلينده ائله جە دە سیتەلريميزدە ياييلا بيلمەلرى اؤچون گرەكن

ايمكانلارې ساغلاماقلا بىرلىكدە ھابئله يارارلې اولماق ايله بىرلىكدە ايتىب-
باتماسېنلار .

چۈنكۆ يازبلارېن ايچرىكلرى نېن درىنلىكلرى ائله جه ده نيتھلىكلرى
باخېمېندان، بالتاجې آرازېن يازبلارېنېن بۆتۆنۆ تك باشېنا نه فقط مىللى-
دئموكراتىك دئورىمى گرچك-لشدىره جك زئھىنلرى، زئھىنسل دئورىمه
اوغرادا بيله جك آن بىلیمسل، آن دۇغرو، آن گۆجلۆ اۇيرتيلر تۆمۆدۆر، بلكه
تارىخى ضرورتلرېن گركدىردىگى دئورىمىمىزېن مۆكممل پروژھسى نېن
چرچىوهسى ايله اۇزۆنه مخصوص اۇزلىكلرىنى بلىردن بىلیمسل
يازبلاردېرلار .

قېزېلچې آنلايار كى، قېزېل نهدىر،
آرازىزم قېزېل سونان خزىنهدىر .

ساغ اولون !

۱۳۹۱/۴/۸ بالتاجې آراز

آزربايجانې ايستيقلال قورتارار

«اۋتا-بوتاي وطندير» آدلى كيتابىمدان چېخاردېلمېش بو اۋزۇت يازې
فئدئرايستلىرى ائله ده سۇزده دۇغولوق، شقافلىقدان يانا اولان يالانچې
فئدئرايستلىرى ده تانېدماق اۋچون دۆزلىندى.

1

سوچو اۋزگه ده يۇخ، اۋزونده آرا
ائده بيلمەسن اۋز دردينه چارا
ميينيك وئرمە يەنى ميينمزلر بالا
دگيشمك ايستەسن اۋزۇندن باشلا
«دېمە-دۆشر» اولسان باشقاسېن بۇشلا

2

هر چالېنان سازا قارداش اۋينا ما!
هر اريديجى قازاندا قاينا ما!
هر باققالېن ساققېزېنې چئينه مه!
چۆنكو يانلېش فيكىر اۋرۇدنلر وار
هم ده ميللى گۆجۇ چۆرۇدنلر وار

3

آيدېن كسيم تۇپلومون مۇتۇرودور
خالقېنې خستە ائدن قۇتورودور
قۇتور يازارې، قۇتور آكتيۇرودور
آيدېنېن دا قۇتورو اۇلچۇب-بيچر
هم ده بولاغېن گۇزۇندن سو ايچر

4

ايدئۇلۇژو بللى ائدر حاقې
وئريلمز حاقلاز بيرلشديرر خالقې
چۇنكۇ اوينادا بيلمز باشقا چالقې
سياست اۇلمۇش حاقلازې ديريلدر
هدف ايله قانونونو بليرتر¹

5

بيليم آراشدېرېب-تاپماق اۇچۇندۇر
تاپديقلازېندان درس آلماق اۇچۇندۇر
بيليكلى ساواشا دالماق اۇچۇندۇر
آراز بيليكلى ساواشا دالېدېر
اۇرگنديكلريندن دۇزگۇن درس آلېدېر

¹ بللى ائدر

6

آراز قوللانا بېلىب دېر بېلىمى
بولدوقلارى اويادېدېر ائلىمى
هم ده زگىنلشديرىب دېر دىلىمى
بېلىمدىر كى، آچېب دېر دۆڭۆنلرى
بنزتمه رذيل ائدىب چيركىنلرى

7

آرازىزم تام بېلىمىسل بېر مکتبدير
باغېمىسېزلبغا دۆشۆنسل سېبدير
اويقولايانى بېلىمىسل غضبدير
آن چتتىن پىرۇبلىملرى چۆزۆبدۆر
جاهيل اينسان اونا دۇداق بۆزۆبدۆر

8

من سنه هر سۇزون دۆزۆنۆ دئدىم
نه تۆردن اولدوغو گۆزۆمۆ دئدىم
كىمه قوللوق ائدن اۇزۆمۆ دئدىم
من عېرقچې¹ هم مىللىتچى اۇغلوياىام
دئموكراتىزه ائدن سۇل قۇلوياىام

¹ (عېرق = ايرك = سۇى)

9

من چاپلدىبغيم اۆچۆن يوردسئورم
روس آيې سئوردى، من قوردسئورم
قارشېلېقلى اولاراق ... كۆردسئورم
مىللى دۆشمىنلريمىن دۆشمانې يام
مىللى ايستىقلالېمېن قوربانې يام

10

دئىيرلر عېرقچې اولمايان آغلايار
سۇ قېرېمې اۆركلىر داغلايار
اينتېقامېنې آلمايان دېغلايار
دئىيرم داغلايانې سن ده داغلا
داشناك ائرمى نىن آل-قۇلون باغلا

11

دئىيرلر سۇيونو اونوت آراما
پيس گۆنلرينده دردينه ياراما
اۇ دا چاره ائيله مەيه ياراما
دئىيرم تۆركون دۇستو يالېز تۆركدۆر
بو سۇزۇ دئىن آتاتۆرك بۇيۇكدۆر

12

دئبیرلر تۆركۆن گۆجۆ بېرلىكدەدېر
تۆرك بېرلىگىندىن دۇغان دېرلىكدەدېر
تۆركچۆلۆك قانونو يۆرۆرلۆكدەدېر
دئبېرم تۆرك گرک تۆركۆ دۆشۆنه
تۆرك بېرلىگى گلمز فارسېن اېشىنه

13

خالقېمېن چۇخ آزدي ميللى شۆعورو
شۆعورسوز يئردەكى سو اۇلماز دورو
اۇولانېب-توتولسا يۇخدور قوصورو
بېلىكلنمىش اۇلسا آزاد اۇلاجاق
يۇخسا بوندان دا بېس گۆنه قالاچاق

14

دۆكتورلار قورومو خستخانادا
سىياسى اۇنچۆلر پوليتىكادا
طالع تعيىن ائدرلر هر بېر زادا
ائلىن تمثىلجى سى اماجلاندىرار
كۆتلە اماجلارې سونوجلاندىرار

15

كۆتلەنېن قوپىروغو يۇخ كى، باشې اول !
لئىن تۆركە دئدى اۇرگن ككلىكدن

أل چك يوردسئورليك ايله تۆركلۆكدن
«سوسياليزم» ياخشېدې ميللى بېرليكدن
فهلە قېلېفلي يا چالدېردې سازې
روس سؤيلو سؤمۆرگه چې بورژووازي
16

ميللى دؤولتى اولمايان دول اولار
ياخېلان ميللى شؤعورو كۆل اولار
خالقې سؤمورگه چېلره قول اولار
چاپېلان قازانچې اؤز اولكه سينده
ياتېريلماز ياشايا كۆلگه سينده
17

تاجير صينفى ميللى حاقلارې ساتدې
فارس ميللتي آلدې زيبيله آتدې
تۆركون آدې يوردو وارلېغې باتدې
ميللى حاقلارې آلان چالېب-چاپار
ساتقېنېنى قۇوان ايستيقلال تاپار
18

تۆرك سؤيلو تاجير ساتدې تۆركو فارسا
ساتقېن دئپوتات گؤندردى مجليسە
ايراندا قالماق اؤچۆن قۇيا ياسا

تۆرك سۇيلو تاجير ايستر كى، تۆرك ساپا
ايرانبن بازارلارېنا ال تاپا
19

هرجايى¹ سرمايه لر ميللى دئگيل
ياتېرېلاجاق يئرى بللى دئگيل
دردى ميللى دردلرين حلى دئگيل
چۇخ بازارلې اۆلكه اونا وطندير
ميللى حاقلارې ساتان ايچ دۆشمندير
20

ساتقېن تاجير بازار اۆچون دۆشۆنۆر
خالقې ايسه درد ايچينده ائشينير
ايشسيزليكدن فارسىستانا داشېنېر
فارس دؤولتى آزرېايجانې امير
تۆرك تاجيرى باغيېمسېزلىق ايسته مير
21

ايستيقلالا گرهن گۆج اويانېب
سؤمورگه چېنين اؤنۆنده دايانېب
سينه گرهنى قانېنا بويانېب

¹ تيجارى سرمايه

تاجير صينفي بۇيۇك بازار ايسته يير
عومان اوچون تۆركه خزر ايسته يير
22

هر ميللت بورژووا زېدان قوراشېب
زلي تكين قان سۇرماغا آلېشېب
سۇمۇردۇگۇنۇن جانېنا دارېشېب
بۇيۇك بورژووا زې تاجير صينفيدير
سۇمۇرگه ائدن او صينفين كئفيدير
23

خالق سۇمۇرۇلۇر كى، سرمايه اولاي
سۇمۇرۇلمۇش قانې يوردوندا قالا
مىللى اينكىشافېنا چاره قېلا
كيچېك بورژووا زې چاپدېرماز يوردو
باغېمسېز ائدر كى، قۇرويا اۇردو
24

ساغلام ميللت مىللى بورژووا زېدېر
مىللى اينكىشافي اۇندان راضېدېر
راضېلاشان اۇزۇ گرچك قاضېدېر
فئودال ياپېلې ميللت ساتېلار
مىللى دۇشمىن صيفينه قاتېلار

25

تاجيرين ساتقېنلىق اېستعدادې وار
تاجير سئور سىياسې ساتېب-سۇوار
«ال الى، ال ده دۇنر اۆزۆ يويار»
ساتقېن تۆرك آرازې سرحد تاني يېر
چارېن¹ ووردوغو يارامېز قاني يېر

26

بوتايلى تاجير سئومه يېر اوتايې
چۆنكۆ فارسدان آلېر ساتقېنلىق يايې
بوتايېن هايې گنديب قالب وايې
گئريچې دوواقلار تاپېر چۆلمه يه
تايلا رېمېز بۆتؤلشە بيلمه يه

27

غئيرتسىز ميللت جيبينه دۆشؤنر
يوردون ساتېب لؤت كويره داشېنار
چاپېلدېغې يوردو درددن ائشېنر
غئيرتسىز ميللتين يوردو چايپلار
غئيرتلنديرمه گه چاره تاپپلار²

¹ تئزارين

² آختاران تاپار

28

غئيرتسيز ميلليتته ائششك دئيرلر¹
ائششكين ميللى حاقبني يئيرلر
تاريخ يارادان خالقبني اؤيرلر
تۆرك خالقي تانمايهر ميللتيني
ائششك آدلاندېغې نېن عيلتيني

29

هم يوردومو ساتهر، كۆله ائيله يير،
هم ده اؤلدورتدوؤرؤر ساېغى ديله يير!
تۆرك سؤيلو توپدانچي يۇلوندان «ساپهر»
اؤچ فائيز وئرگى اؤچۆن گيرؤو ياپهر
دئمه يير آذربايجانى كيم چاپهر؟*
*-سكسن ايل چاپدېرېب آذربايجانى
اؤچ فائيز ايتيرنده چېخهر جاني

30

قورتارېن وطنى اؤزونوز اؤچۆن
تاجير اؤچۆن يۇخ كى، ساتدېرېر بو گۆن
كى يارېن دا توتا باشقا توى-دؤگۆن

¹ تۆرك خر

بوندان سونرا بو حاقد ايازمالې يېق
تاجير يازدېرانلارې پوزمالې يېق
31

ايدئولۇژوموز ميلليتچېليكدير
هدفېمېز ميللى دئولتچېليكدير
آسېلې اولماق رذالتچېليكدير
فئدئاليزم اؤزگەدن آسېلى ائدر
ايسستيقلال اؤز توتدوغو يولو گئدر
32

دئوريمچې اؤز يازقې سېنې يازاندېر
رئفورميسست اؤز قبييرىنى قازاندېر
ايچې بۇش وعدە پئشيندە گزندير
دئوريمچې تۆركلر ايسستيقلالچې دېلار
رئفورميسست تۆركلر فئدئالچې دېلار
33

آزربايجانېن هئچ بير شھريندە
ھم باشكئديندە، ھم دە اھريندە
فيرما يوخدور فابريكا تھريندە
بو حددە جيناييت ائدن فارس ايلە
ھانسى غئيرتلى تۆرك وئرال-الە؟
اؤندا كې ايسستيقلال مئيدانا گيرر

34

سۇمۆرگه چې فئدئرال حاقې وئىر
كى كار باخېمېندان ائتمهيه ضرر
هر سياستين يارې سې گيزليدير
گيزلى لرى كشف ائىن آچېق گۆزلۆدۆر

35

فارس فئدئرايىست ائىر كى، آيرېلمايا
بۆتۆولشديرن كۆرپو قايرېلمايا
شووئىست فارسېن بئلى قېرېلمايا
فئدئرايىست بۆتۆولۆك سۆزۆندىن قۇرخار
غئيرتى نين بۆينونو يئره سۇخار

36

فئدئرايىزم تاجيرين صينفى يۆلۆدور
تاجير صينفى ساتقېنلېغېن كۆلۆدور
ساتدېران بازارېن گئنى بۆلۆدور.
فئدئرايىست ميللى ساتقېنېن گۆلۆدۆر
فئدئرايىست ده ايستيقلالچې اولاجاق
او زامان كى، اربابى قوولاجاق

37

ساتقىن اۇرتاق مىللى حاققارې ساتار
اۆلكەنن قازانچې پاپلانا باتار
ساتقىنا قازان دىبى آنجاق چاتار
قويماز تجروبه دۇنۇشه بىلىكە
كى دۆشك الدن اله، عىنى كۆكە

38

فارس مىللتى آزر بايجانى چاپېر
هم ده تۆركون آلبنا ياپما ياپېر
«چۆلمك دېغېرلانىر دوواغېن تاپېر»
دۆشمى سىز سئودىريرسىنىز خالقا
كى هه دئيه مىللى-مدنى حاققا

38

دۇوۆسۆز مىللىتە سىلاح ساتمازلار
اوردوسوز خالقېن دادېنا چاتمازلار
باكانسېز خالقې حسابا قاتمازلار
سىياسى حاقې وئزرلر قىيوما
كى مىللى-مدنى حاق وئره قۇوما

40

مركىزى بانكا لازېمدېر دۇوۆزه
كى ايدخال-ايخراج سۇرونونو چۆزه

فائيزلرى ياتېرا اۆلكه ميزه

ياددان آسېلى اولان مركزى بانك
قۇيماز پول باسېلا، ياخود آلا تانك

41

بى-ائم-تى-يه گۆره قىيوم چۇباندى
چوبانېن اوتاردېغى «قۇوم» قاباندى

يئرى بى-ائم-تى دنگيل، بيباندى
چۇبانېن حاقي وار ساغا، قېنايا

قۇيونا قۇيونلوق حاقي تانپيا

42

فئدئرايستين دېش باكانلېغى اۆلماز
چۆنكۆ باغېمسېز خاقانلېغى اۆلماز
بى-ائم-تى اۆچۆن اورقانلېغى¹ اۆلماز

قۇومه ميللى-مدنى حاق وئرلر

چۇخ دانېشسا ووروب يئرە سزّرلر

43

فئدئرايستين مركز بانكاسى² اۆلماز
ايدخالات-ايخراجات دامغاسې اۆلماز

¹ اۆيه اولما دورومو

² ميللى پول

...آغېر صنايع دن فايداسې اولماز
آغېر صنايعى مركزده قورولار¹
اؤزگه نين گليشمه گؤجؤ بورولار²
فئدئراليستين ميللى اوردوسو اولماز
44

سيلاحسېزېن دردينه چاره بولماز
قانى تۆكۆلمه يىن سارالماز سۇلماز
قېلېنچ گؤجؤيله قانون اويقولانار³
سيلاحسېز اينسان آنجاق دويغولانار
45

فئدئراليزمين ايچېنده اۇتاي يۇخدور
آغېر صنايع قۇرماغا پاي يۇخدور
مركزه قارشې گؤج⁴ ايله هاي⁵ يۇخدور
هر ميللت-ين مركزده بير سسى⁶ وار
ساتقېن سس آلانېن پول كيسه سى وار

¹ روسيادا قورولمادېمى

² توراندا بورولمادېمى

³ حاق وئريلمىز، سيلاح ايله آلېنار

⁴ ميللى گؤج

⁵ دېش اشلىرى باكانلېغې نېن هايېنا وئريلن هاي

⁶ يۇخسان ن ئشه قانونا اوباجاق آز نوفوسلو ميللتره يازبقلار اولسون

46

فئدئرال رئزىمده فابريكا قورماق
فئدئرال بۇتۇولوڭۇنۇ قۇروماق
خاريجى سياسته دامغا وورماق
مىللىت لرينه طالع تعيين ائتمك (اۈزگه، مركز)
اۈزگه نين حاققى دېر، وورمايېن كىتمك (دۇگۇن)

47

مئيداندا اودوزان يۇلونا سالار
فئدئرال مجلىسده ساواشا دالار
ايقتىسادى گۇجو قدر پاي آلاز
هر اۈلكه ده ياتېرېلمېش سرمايا
بودجه نى اۈرانلى بۇلدۇرەر پايا
كى چۇخ چۇخالا، آز يئرینده سايا
رقابت قويماز اينصاف قانون قۇيا

48

نئچه اۈلكه لى فئدئرال اۈلكه ده
يۇخسول مىللىت لر قالارلار كۇلگه ده
كىرْجى رۇلو اۈينارلار بۇلگه ده
اۈلكه لرينده نه وار قوللارلار
كىرايه لر مركزه يۇللانارلار

49

فئدئراليزمه گۆره مركز اييهدير
يۇخسول ميللتين اۆلكهسى پيهدير
مال-داوار اوتارماق اۆچۆن اۆيهدير
ييه اۆيه نين گۆز ياشيني سيلمز
آيريلماسا صنايعلشه بيلمز

50

هر ميللت فئدئراليزمه بير اۆيهدير
وارلى ميللت بير نۇع ايتى تيهدير
يۇخسول ميللت كسييله جك دۆيهدير
گۆجلۆ گۆجسۆزه حۇكۆمت ائيلهير
اۆزۆنه «ياغار»، اۆزگه يه «چلهير»

51

فئدئراليزم دئير: «تاپان تاپانېندېر»
«مىللى كۆله ليك حاققى ساپانېندېر»
«ييهسى عاغېلسېز مال چوبانېندېر»
«فارسېن چاپدېغى فارسا حالال اۇلسون»
«چاپلمېش سۇيون ساققالېنا گۆلسۆن»

52

فئدئراليزم دئير: «تاپان تاپانېندېر»؛
فارسىستانداكى لار فارسىستانېن دېر

مانۇفاكتورلار آذربایجانېن دېر
گرکمز هر شئی هر اۆلكه ده اؤلا
یئتر کی، مال ساتبلا، بۆشلوق دؤلا

53

سؤمورگه یه لازېم اؤلان صنایی
فارسىستاندا قورولوبدور انایى
قؤیمازلار توراندا قورولا تايې
آذربایجان آیربلسا اؤلماز هدر
صنایعسى اؤلار فارسىستان قدر

54

فئدئرالیزم اؤردوسوز دؤولتلا قورار
باش قالدېران دؤولتى مرکز وورار
گؤجلو میللت گؤجسؤز میللتې بورار
میللى گؤج میللى ثروتلرده یاتېب
چاپېلمېش خالقېن میللى گؤجو باتېب

55

فئدئرالیزمدن گؤجلؤ چؤخ پای آلا
گؤجلؤ میللت گؤجسؤزودرده سالار
باش قالدېرانېن حالواسېنې چالار

مىللىتىن گۆجۆ سرمايه سىندەدىر
سرمايه نىنكى دە غايە سىندەدىر
56

هر كس اۋدو اۋز قاباغېنا دۇشر
هر دالغادا اۋستون اولماغا اللشر
چۇخ مىللىتلى مجلسدە داوا دۇشر
ايقتىسادى گۆجۆ مىللت، زور دئير
كۇزۇ آلېشدىبران كۇتەيىن يئير
57

بارېشمازېن بارېشجېل حلى اولماز
چالاجاغې هاوالار بللى اولماز
ياددان آسېلى مجلس، مىللى اولماز
فئدراليزم سۇمۇرگە چې نىن يۇلۇدۇر
فئدرالىست ساتقېن تاجيرىن قۇلۇدۇر
58

فئدراليزم قورتارماز مۆلكىتى
باغېمسېز ائتمز سۇمۇرگە مىللتې
قورتارار اۋنجه كى حاكىمىتى
مىللىتلىرىن دىلىنى آزاد ائدر
بىه لىك پايلارې مركزه گئدر

59

نئجه ميلليتلى فئدئرال اؤلکهده
اورتاق اولمايان ديل قالار کؤلگهده
اورتاق ديل اريدر غئيرى اوزگهده
چوخونلوق اورتاق ديلده تحصيل آلا
چونکو هر اؤلکه به گئتسه ايش بولار

60

خسته لنميش ديللردن وازکئچيلر
يايقبنلاشمېش ديل اورتاق ديل سئچيلر
حاکيمين خئيرينه اؤلچؤب-بيچيلر
فارس تۆرکه پيسليکدن باشقا نه ائتدى؟
كى تۆرک ايلحاقچې نېن يۇلونو گئتدى !

61

ديل حاققې ميللى-مدنى بير حاقدېر
سياسى ميللى حاق ميللى تالاقدېر
يوردونو قورتاران بيليكلى خالقدېر
قۇرويان ميللى اوردويلا سيلاحدېر
بيلیکنديرمه مک بۇيۆک گؤناهدېر

62

باغېمىسېز يوردون دىلى آزاد اولار
تالانمادېغى اوچون آباد اولار
يوردسئور ميللتې، خالقې شاد اولار
ياد دىلدە يوردونو قورتارا بىلمز
قۇيون چۇبانېنې اوتارا بىلمز

63

فئندئاليزم رئزىملرين جاھىليدير
چاغداشلىق باخېمېندان باطىليدير
ھەم دە باغېمىسېز لېغېن قاتىليدير
فئندئاليزم دئيركى، بۇلۇجۇنۇ اولدۇر
قاتىل ائدن جھلين سئچديگى يۇلدور

64

ان ياخشى فئندئاليزم روسيادا ايدى
اىستىقلالچې تۇركۇن جانېنا قېدې
مىللى اينكىشافي يئريندە سايدې
تۇركە فئندئاليزمدن يئتىش پاي
موسىقى اولدو كى، واختې ائدە زاي

65

فئندئاليزمى اوتاي سېنمادى مى؟
يئتميش ايل بويونجا قېنمادى مى؟

آيريلاندا «بورنو» قانامادئ مئ؟
گئريچې ميلليتارين فئدئراليزمى
قويماز گرچكلشه ايستيقلال عزمى

66

ايلحاقچې گؤرسه كسينلشير خطر
دؤن دگيشديرر كى، ائتمه يه ضرر
فئدئرالچې اولار كى، ايچمه يه زهر
زهر ايچيرن ايستيقلالچې اولسا
يئنيلمز كى، قيرخ-اللى ايل ده سوسا

67

فئدئرال ايرانا دؤشؤن ... فارسدېر
ايستيقلالچې اوچؤن فئدئراليزم پيسدير
چؤنكؤ فئدئراليزمدن پايې ... ياسدېر
فئدئراليزم بؤلؤجو تۆركو آسدېرار
فئدئرالچې تۆركؤن آلى يله باسدېرار
قانونا اويمايانا قان قوسدورار

68

فارسې فئدئرالچې ائدن شئى خئيريدير
مظلوملا ظاليمين يولو آيرېدېر
دؤشمن سئور تۆركؤن يولو آيرېدېر

تۆرك يۇلوندان جايېب اوتايدان قۇپا
تۆرك شرفسىز اولوب يۇلوندان ساپا
69

فارس دۇشۇنۇركى، تۆركۆ مانقورت ائدە
كى مانقورت تۆرك، فارسېن يۇلونو گئدە
تالاق حاقې ايستهين-تۆركۆ يېرتېب ديدە
مدنى حاق خالقې باغيمسېز ائتمز
ياد اوردوسو يادېن دادېنا يئتمز
70

فارس دۇشۇنۇر ميللى ايقتيصادېنا
ال قويدوغو تارلانېن اۇلادينا
كى ايستيقلال وئرمه يه «آروادينا»
داوا پول اۆچۇندۆر، ديل اۆچۇن دئگيل
ديل يارادماز تالاق حاقېنا مئيل
71

فارس ميللتينى تمثيل ائدن قوروم
غئيرى فارسا دئير گل سنى بوروم
گئنه فارس مركزلى بېر رئزيم قوروم
قاپېدان گيرسن پنجرهدن قووم
اۇز الين ايله اۇز بورنونو اووم

72

هر كس اوز ميللى خئيرينه دوشونور
آزربايجانلى غئيرينه دوشونور
اويونلارې نېن سئيرينه دوشونور
چونكو گاه نالا، گاه دا ميخا دويور
بوتايى فئدئاليزم يولوندا قويور

73

فئدئالچې بو سونوجا وارمالي دېر
يوخسول ميللت داوار اوتارمالي دېر
يوخسا اوز يوردونو قورتارمالي دېر
اينانمايان اوتايپمېزدان سؤرسون
ماشېن قايېرا بيلمير فابريك قورسون

74

كيم ايستر كئچميشيندن درس آلمايا؟
يعنى فئدئاليزمى تاختدان سالمايا؟
ايستىقلال اوچون ساواشا دالمايا؟
روسيانېن يئتميش ايل چاپدېغې اوتاي
اؤز گؤجؤ ايله اكه بيلمه يير دؤگؤ- چاي

75

اۋتايدا تحصيل دىلى آزاد ايدې
تۆرك دىلىندە اۋخويان ائل شاد ايدې
سۇمۇرۆلن مىللى ايقتىصاد ايدې
اۋتايې دىل يۇخ، ايقتىصاد آيبردې
قازانجېنې قۇروماغا چاغېردې

76

فندئرايىست ايستر كى، ايراندا قالا
يازقې سېنا اۋزگەدن اۋناى آلا
اۋزگە اۋنايلايان تۆتەيى چالا
قۇى اۋز دىلىندە مەلەسېن، سن دە ساغ!
يۇخسا ايندن چىخار مئيوەلى باغ

77

سياستين آناسې ايقتىصاددېر
ايقتىصادې باغېمسېز خالق آزاددېر
باغېمسېز خالقېن اۋلكەسى آباددېر
مىللى ايقتىصاد باغېمسېزلىق ايستر
باغېمسېز ائدن يۇلو خالقا گۇستر!

78

بىز ساواشما ساپديق ايستىقلال اۆچۆن
واحد آزربايجان، واحد آل اۆچۆن
مىللى ايدئۇلۇژو، مورال اۆچۆن
ايرانچې تۆرك تاكتيك دئيبشديرمزدى
فئدراليزم اۆچۆن «سینه گرمزدى»¹

79

دۇنيا فئدراليزمىن كۆكۆنو قازىر
ساتقېن فئدراليزمىن خىيرينه يازىر
بلکه ساتقېن دئگىل، آلدانېر آزېر
فئدرال حاق ايچى بۇش مىللى حاقدير
آد منىم، يار اۆزگه نىنكى اولماقدير.

80

فئدراليزم آلدادېچې بىر اويوندور
اۆزگه دن آسېلى مىللت قۇيوندور
اۇنون يۇلوندا وورولان بۇيوندور
فئدراليزم اۆچۆن تربىز تهرانبندېر
«ايران-آزربايجانى» ايرانبندېر.

¹ هدى ايرانچېلىق، تاكتيكى فئدراليزم. ايلحاقچېدان آلبان فئدراتيوى حاق، لارېم اولدوغو زامان اولار ياساق.

81

فئدئاليزم ايستهين تۆرك ايرانچي دېر
آزربايجانچي دئگيل، يالانچي دېر
تۆركمنچايچي دير، گؤليستانچي دېر
ايراندا حؤكوم سۆرن چار¹ سؤيونون
اؤيونجوسؤدۆر، ايرانچي اؤيونون

82

بۆتؤو ايران ايستهين ايرانچي دېر
ايرانچي تۆرك اوتايا يابانجي دېر
ايستيقلالچي تۆرك آزربايجانچي دېر
فئدئاليزم ايرانچي تۆركون يولؤدۆر
فئدئاليست پان ايرانيستين قلودور

83

بؤدۆر ايرانچيليغبن اؤز آنلامې
كى قلام ايلهاقچي فارسين غولامې
قورتارا بيلمهيم اؤز ائل-اوبامې
هم ده اينكار اندهم آزربايجانې
كى اؤچ يئرہ بؤلونوب واحد جانې

¹ تزار

84

فئدئالیست، ساتقېن تۆرکو تمثیل ائدر
او تۆرک کی، فارسین یولونو گئدر
فارسین یولونو گئتمه یه نی دیدر
ساتقېن تۆرک، تۆرکۆن ساتقېن تاجیری دیر
ساتدیغې تۆرک، فارسین «مؤستجیر»ی دیر

85

ساتقېن پرؤبلیمی کۆکوندن چۆزمز
آغاسې سئومه یین یازقېنې یازماز
آغاسې نېن گئتدیگی یۆلدان آزماز
ساتقېن آغاسې وئرن حاقې آلاز
چۆنکو رئفورم دئوریمی گئری سالار

86

فئدئالیست باغېملېلېغې پیسله مز
ایقتیصادی باغېمسېزلبق ایسته مز
یعنی باغېمسېز اولماغا سسله مز :
قؤومه وئریلن حاق میللته یئتمز¹
دیل حاقې اۆلکه نی باغېمسېز ائتمز
(یاد اوردوسو آذربایجاندان کئتمز)

¹ ایراندا آزلیق اثرمنی قدر تورک میللته نین حاققی وئریلمیر

87

دردين كۆكونو گيزله دن خسته دير
سۇزوم دپل حاقې ايسته ين دوستادېر
داواميز ميللى ايقتيصاد اۆسته دير
ايستيقلال ميللى ايقتيصاد اۆچوندور
باغېملې اندن فئدراليست چيركىندير

88

فئدراليست، تۆركۆن گده-گۆده سيدير
تلاق حاقې وئرمه ين خوداسېدېر
آلاجاغې حاق «جئت» وعده سيدير
هر ميللتين گده سي گۆده سي وار
تلاق حاقې ايسته ين دئمز يالوار

89

يالوارېب ياخارماق تۆركه اؤلۆمدور
غئيرت اؤلدۆرمك ان بۇيۆك ظؤلۆمدور
ظالېما قارشې ساواشان ائليمدير
تۆركۆ تۆرك اندن تۆركچۆ غئيرتيدير
غئيرتinden دوغان جسارتيدير

90

تۆرك سۇيلو تاجير نئجه سۇيداشدې كې؟
دئبير «قوربت ائل» دير ناخچېوان باكي

فارس ميللتي نين ده «يوردو» دور ماكي
اؤزگهني ناموسونا اورتاق ائدن
قوولمالهدير كي، قورتولا وطن
91

ايرانچي تورك فئدراليست اولوب كي؛
ايراندان ايربلا بيلمه يه ماكي
بؤتولشمه يه تربيز ايله باكي
ايستيقلال اوغروندا ساواشان ائل دير
توركچؤ ايله تورانچي ائدن آنا ديل دير
92

اؤتاي ايربلدي بوتايا قووشا
ايربلېغېن عؤمرو چؤخ تئز سؤووشا
دؤغما خالقېم قاينايبان-قارېشا
ساتقېن، دؤشمين سازېنا اؤينايار
ايرانچي نېن قازانېندا قاينايار
93

تؤركؤ ساتان تؤركؤن¹ آغساقالي دېر
تورپاق آغاسي ايله باقالي دير²

¹ ايدرلري دير

² تاجير صفتي

هم ده بئىنىنى يويان¹ ناققالې دىر
يويولان بئىنى ساتارلار يادا
كى ساتقېن هر نازى نعمتى دادا
94

بوگونكو فئدئرايستىن ياربېنى وار
اىستىقلالچې تۆرك ايله سۇرونو وار
آدام اتىندن دۇيماز قاربېنى وار
بوگۆنكۆ فئدئرايست قاتىل اولاجاق
چۆنكۆ اىستىقلال ساواشا دالاجاق
95

فئدئرايىزم پرۇبلىمى چۆزه بىلمز
چۆزۆلمەين درده خالق دۆزه بىلمز
اىستىقلال حاققېندان آل اۆزه بىلمز
گلىن بو باشدا پرۇبلىمى چۆزك !
يىرمى سككىز مايېن پئشىندە گزك !
96

گلىن تۆرك اۆلدۆرن يولو سئچمەيىن !
جھلين اۆلچۆسۆيله اۆلچۆب-بيچمەيىن !
آسېلى ائدن يولا آند ايچمەيىن !

¹ آيدىنلارى

گلين كئچميشدن عيبرت درسى آلاق
دۆشۇنجه لره باغمسېزلبىغى سلاق
97

آى قوجا، قارتال تربيزيم، باشا سال!
خالقى بىلىكلنديرن ساواشا دال!
گونئى آذربايجان ايستىقلالېنى آل!
ايستىقلالې اولان اۆلكه چاپلماز
چاپلان اۆلكه ده ايش ده تاپلماز
98

اىلى مين آيدېنى آيدېن دىڭىلدير
اۆرتىلميش بىلىك تۆركۆن دىڭىلدير
ايستىقلالچېلىق اونا دين دىڭىلدير
ايستىقلالچېلىق تۆركۆن دىنى اولسا
اۆز طالعىنى تاپشيرماز فارسا روسا
99

فارسىستان ايستر تورانى سۇمۆره
تۆركۆ فارسا ساتان سۇمۆك گميره
سۇن قۇيولمالهدېر بۇيله عۇمۆره
فارسىستان تۆركۆ اۆچۆن دىل لازىمدېر
آذربايجانا ايستىقلال لازىمدېر

100

باغېمىسېزلىق فدا اولماز ائتىنىكە¹
ايستراتىژېمىز ساتېلماز تاكتىكە
باغېمىسېزلىق لازېمدېر يئرلى تۆركە
كۆچمەن تۆرك ائتىنىكىنە دىل لازېمدېر
آرخاسېندا باغېمىسېز ائل لازېمدېر²

101

فئىئىلىست تۆرك اۆچۆن دىل بهانەدىر³
چۆنكۆ تۆركچۆلۆك ايلە بېگانەدىر
سانما كى، فئىئىلىست تۆرك دىوانەدىر
دىل بهانەدىر كى، خالقې اۋولابا
گۆندره ايرانچې ائىدن مۇلايا

102

باغېمىسېزلىغېن ايجىندە دىل دە وار
يازقې سېنې اۋزۆ يازان ائل دە وار
بۆتۈولشەجك خۇى ايلە مئىيل دە وار

¹ فارسىستان تۆركونە

² مۇستقىل آذربايجان

³ اۋولايېچې يئىمدىر

البتته «حاق وئريلمز كى، آلبنار»¹
يوخسا حاققېن دا حالواسې چالبنار
103

ايستىقلالېن ايچينده دوغما ائل وار
بۆتۇلشەجك وطن ايله ديل وار
مىللى ايقتىصاد ايله مىللى پول وار
ايستىقلال قورتارار تۆرك مىللىتىنى
كى بۆتۇلشديره مملكتىنى
104

مىللى دۇولتىنى قورا بيلن تۆرك
دئبير دۆشمەن سئور ائدن تۆركدن هۆرك
تايلارا بۇلمۇش اورتا دوواري سۇك
اۇزگەنى آت كې، اۇزۇن ايله بيرلش
اۇز خالقېن، اۇز صينفین ايچينده يئرلش
105

تايلارېمېز بير-بيرى نين اۇزۇدۆر
بۆتۇلشمك اۆرەگى نين سۇزۇدۆر
اۆرك ياندىرمايان قۇيون-قوزۇدۆر

¹ فندئاليزم وئريلر، ايستىقلال آلبنار

بۆتۈلشمەين ھر وارلىق داغبار
بۆتۈلۈڭۈن دۆشمىدىر ياغبار

106

فئىرالىست تۆرك دۆشۈنمىز ... بورچالېيا
بنزەدر ايرانې بۆتۈۋ خالېيا
كۈلەلىك اندر ايشقالچې زالېيا
فئىرالىست تۆرك ايرانچې نېن قۇلودور
گئىتىدىكى يۇل ايشقالچې نېن يۇلودور

107

ضيا بگ¹ اۇتايې يوردو بيلمەيىر
بو سبىدن گۆز ياشىنى سيلمەيىر
دردينە ياندىغې اۆچۈن گۆلمەيىر
ضياء بگىن آنجاق اۇرگى يانېر
اۇتايېن وطن اۇلدوغونو دانېر

108

مۇفتە قانېن وار ايسە دورما، بويور!
يۇخسا قېلېنچېنې قېنېندان سىير!
باغېمسېزلىق اۆچۈن دۆشمىنى دئوير!

¹ دكتور ضياء صدرالاشرافى

بیرلشدير کی، گۆجۆمۆزۆ آرتېراق
بیرلیکده اۆلك، بیرلیکده قورتولاق

109

هر نسیل بیر دؤنه اینقیلاب ائدر
باشارېلي اۆلماسا اۆلار هدر
باشقا نسیل اۆنون یۆلونو گئدر
قوربان اۆلجاقسان اۆل ايستيقلالا
فئدرالیزمین قوربانى اۆلما بالا

110

ساواشېن هدفى فئدرالیزم اۆلسا
مۆقدس سايېلماېدېر اولوسا
آلچاغى تجاؤۆز ائدر ناموسا
اکیب-دۇغانېن بۇرجو بۇیۆتمکدير
توتدوغو یۆلو ساپمادان گئتمکدير

111

ساتقېن تۆرك دئیر ايراندا قالایم
اۆردودان یۇخسون «میللى حق» آلايېم
عهده وفا ائديب یۆلا سالایم
عهدى «پۆزان» نسیل یئتیشديره لیم
ايستيقلال آماغى گئجیکديره لیم

112

فئدئرال اوردو بۇلۇجۇ قوروماز
مرکزده کی دۇولتدن حساب سۇرماز
ناخېرچې (-میللتې -دۇولتی) وورماز
بۇلۇجۇ ایستهسه ایستیققلال آلا
ساواشمالېدېر کی، غلبه چالا

113

میلی گلیر اۆلكه ده قالماق اۆچۆن
قۇرویوجو اوردوسو اۇلماق اۆچۆن
سۇمۆرگه چینی یورددان قۇوماق اۆچۆن
آزربایجانا ایستیققلال گرکیر
فئدئرایست کۆله لیک توخومو اکیر

114

هم اۇتای، هم بوتای آذربایجاندېر
ایکییه بۇلونموش واحد بیر جاندېر
فارس هم بیگانه دیر، هم ده دۆشماندېر
فئدئرالچن اۆز ائلینه اۆز چئویرر
باجارسا ایستیققلالچېنی دئویرر

115

آزربایجان آیرېلېب دۇولت قورسا
مینلر فابریکا قوردورار اولوسا

نئجه کی، فارسیستان قوردورور فارسا
خالقېمېز شاد اولار، یوردوموز آباد
بۆتؤلشسه قاراباغ اولار آزاد.

116

تۆرکون هم فیکیر، هم ده قۇل گۆجۆ وار
اینکیشاف ائتدیرمه گه بۇل گۆجۆ وار
دئموکراتیزه ائدن سۇل گۆجۆ وار
آذربایجان آیریلسا «جنت» اولار
ایراندا قالسا گۆندن گۆنه سۇلار

117

اوتای میلی ایستیقلالېمی آلدې
بوتای سئوینجیندن قۇل-قاناد چالدې
بۆتؤلشمک اۆچۆن ساواشا دالدې
اوتا-بوتای شاققالانمېش بدندير
تۆرکه بۆتۆو آذربایجان و طندير

118

فارسین دادیېنا چاتماق هۆنر دئگیل
استقلال حاقېنی ساتماق هۆنر دئگیل
بؤیوک گۆناھا باتماق هۆنر دئگیل

فئدئرايزمى ايفشا ائتمك ھۆندىر
مىللى اىستىقلالا يئتمك ھۆندىر
119

ھر ساواشېن بللى بىر ھدى وار
ھر ھدفىن دە بللى بىر صفى وار
ھر صفىن دە ساغچې-سۆلچو طئىفى وار
فئدئرايستىن يئرى دۆشمىن صفىدىر
دۆشمىنى گۆجلندىرمك ھدىدىر
120

كىم اىستر كى، يوردو سۇمۆرگە قالا؟
بۆتۈولشمە يە، ايكى اۆلكە اولا؟
بىرى مۆستقىل، بىرى بۆلگە قالا؟
ھر كس اىستر يوردو باغېمسېز اولا
فئدئرايست قۇيماز دردە چارە بولا
121

كىم اىستر كى، اۇزۇنە قىبىر قازا؟
ياز دېغېنى سئومە يىن اۇزگە پوزا؟
يازقې سېنى مىللى دۆشمىنى يازا؟
فئدئرايست سېنانمېشلارى سېنايار
تجرو بەدىن اۇرگنەنى قېنايار

122

كيم ايستر كى، گله جكده قېنانا؟
بيسين ياخشى اولدوغونا اينانا؟
بيسه ياخشى اولماق اوچون سېنانا؟
فئدئرايست «قورتارار» بۇتۇو ايراني
كى فارسىستان چاپا آزربايجانې

123

كيم ايستر كى، حارامي حلال انده؟
چاپقېن چې فارس ميللتينه مال انده؟
حالالاشدېرماق اوچون فئدئرال انده؟
فئدئرايست چاپلمېش مالا گۇز يومار
تاجيره ايمتياز آلماغا جومار

124

كيم ايستر كى، اوز يوردونو چاپدېرا؟
چاپلماق اوچون يۇلوندان ساپدېرا؟
ايستيقلالې فئدئرايزمه قاپدېرا؟
فئدئرايست ايستر كى، ايراندا قالا
ايراده يۇخ، ايداره حاقې آلا

125

كيم ايستر كى، ايراده سيز ياشې يا؟
فئدئراييزم قشووو ايله قاشې يا؟
اؤزگه نين ايراده سيني داشې يا؟
فئدئراييست ايستر كى، خالتاسې اولا
اؤزگه لره يئمك سالچاسې اولا

126

كيم ايستر كى، گؤجلو ايله ياربشا؟
حاققېنى المادان اۇنجه باربشا؟
اؤزونو قۇيوب، اؤزگه يه قاربشا؟
فئدئراييست بيلير چاپلمېش باتېبدير
مىللى گۆج سرمايه لرده ياتېبدير

127

كيم ايستر كى، مىللى آغلېنې ساتا؟
اؤزونو اؤزگه لر گؤجؤنه قاتا؟
چاپېلان مىللى ايقتىصادې باتا؟
فئدئراييست ايستر كى، دؤشمن شاد اولا
مىللى يازقې سېنې يازان ياد اولا

128

كيم ايستر كى، مورادينا يئتمه يه؟
يوردونو باغېمسېز اؤلكه ائتمه يه؟

يمني گنتديگي يولو گنتمه يه؟
فئدئرايست ايستر كي، دؤشمن شاد اولا
تايلارېمېز بير-بيري نه ياد اولا

129

كيم ايستر كي چتينيلىكلردن قورخا؟
قورويوجو غييرتى يۇخا چېخا؟
اؤز الى يله باشېنې درده سۇخا؟
فئدئرايست قاندىن قورخودار بېلدېرار
دؤشمنى دئويرمز، حاكيم قېلدېرار

130

كيم ايستر كي، آرازى بۇيكوت ائده؟
مىللى دؤشمىنلرين يولونو گنده؟
دؤشمن تكين وئره ايچى بوش وعده؟
فئدئرايست ايستر كي، خالقې اويودا
اؤزۇنؤ گؤرز قازدېغې قويودا

131

اؤزۇنه گل كي، مانقوردا يؤل گؤستر
كى اؤزگه دن آسېلى اولماق ايستر
اؤز وئرمه كي، ايسته يه بيله آستار

فئدئرايستين مانقورتلوغو گيزليدير
گيزلرينى گيزله دن مين اۆزلؤدؤر
132

اؤزونه گل كى، باغبمبىز اولاسان
آسېلى ائدى يانلېش بولاسان
مانقورتچولوغو كۆكۆندن يۇلاسان
ايستيقلايىن محصولو عدالتدير
آزادلېق ايله سربست قضاوتدير
133

اؤزونه گل كى، سؤيونا بئل باغلا
دوغرانمېش بابكىن حالېنا آغلا
قاتيلين اؤره گيىنى سن ده داغلا
تۆرك نسيلىنى تۆرك سؤيلو قۇرويوب
سؤيونا اۆز چئويرن تۆرك چؤرؤيؤب
134

اؤزونه گل كى، اؤزگه لرى تانى
عيني اولسايدى ميلليت لرين قانى
ايشقال ائتمزديلر آذربايجانى
تۆركۆ بېرلشديرن تۇكۆلن قاندىر
تۇكولموش قانين سؤنو توراندىر

135

اۋزونه گل كى، اۋز دىلىنى قۇرو
يارادان ياشادان ائلىنى قۇرو
باغبنداكى اكديگى گۈلو قۇرو
تعصوبلۇ اولماغى فارسدان اۋرگه نين
فارسېن ايشقالچېلېغېندان ايرگه نين

136

اۋزونه گل كى، اۋز تۆته گىنى چال
ايداره حاققى يوخ كى، ايستىقلال آل
آنجاق ايستىقلال اۋچۆن ساواشا دال
عربه-فارسا يوخ كى، تۆركه ياراش
بابك تكيين ايستىقلال اۋچۆن ساواش

137

اۋزونه گل كى، اۋز دردينه يارا
دۆشمن سئور تۆرك تكيين وورما يارا
بيگانه اولما اۋتايداكى يارا
يار يۇلوندا هر كس جانېندان كئچر
جانېنا يۇخ كى، ياربنا آند ايچر.

138

اۋزۈنە گل كى، باكبىن¹ آغلاما
تربىزە قووشا كى، دېغلاما
دېغلادان ساتقېنا بىل باغلاما
ايرانچې، باكبى- خۇيا بېگانە دىر
دئىبىر بۆتۈلشەسى افسانە دىر

139

اۋزۈنە گل كى، اونوتما اۋزۈنۈ
اۋتايدا كې يۇلدا قالان گۇزۇنۈ
گىرچكلىشىدىر ائلچېبى- يىن سۇزۇنۈ
سن بۇلمە دىن كى، دۆشمىن بۇلدى يوردو
كى بۆتۈلشەسىرە خالقېن بۇزقوردو

140

كۈلەلىگىن كۇكۇنۇ قازمالې بېق
اۋزگە يازان يازقېنې پوزمالې بېق
يازقېمېزى اۋزۇمۇز يازمالې بېق
«اۋزگە يە اومود اۋلان شامسېز قالار»
يئتمىش ايلدىن سونرا حا قېنى آلار

¹ باكى (ۋزگور آرزىبايجانين باش كندى)

141

باشېنې ككليك تكين گۇممە قارا
ساتقېنلارې آيدا يۇخ، يئردە¹ آرا
ساتقېنې بنزتمە سهولى يارا
بوگۇنكو ساتقېنلارې بو گۇن تانېت
يۇخسا اۇرگتمن اولدوغونو اونوت!

۱۳۹۱/۱۲/۳ بالتاجى آراز

¹ سياست مئيدانېندا

- کیم وئزر دېش پولیتیکانی فارسا؟¹
کیم وئزر اوردویلا بانکانی فارسا؟²
کیم وئزر یاتېرېم حالکانی فارسا؟³
کیم ساتار امنییت حالکانی فارسا؟⁴
بو میلی حاقلاری اؤزگه یه وئرن
میلی دو شمن دئییلسه، ندير آرن.⁵

1 - سیاست خارجی

2- ارتش و بانکها

3 - برنامه ریزی های کلان اقتصادی

4 - سیاست دفاعی در مقابله با تعرض خارجی [مثل سرکوب ملت «چچن» توسط

روسیه]

5 - بو بؤلوم یونس شامیلی چنابلارېن آشاغېداکې یازبېسنا جواب اولاراق اشاره دیر :

«سیاست خارجی، سیاست پولی، برنامه ریزی های کلان اقتصادی، سیاست دفاعی در

مقابله با تعرض خارجی [و سرکوب ملت "چچن". آراز]،

سیاست حفظ محیط زیست ... [و امور امنیتی و سانسور. آراز] در حوزه ی مسئولیت

دولت فدرال ایران [یعنی دولت ایالتی ملت فارس. آراز] خواهد بود.

... چرا که قدرت سیاسی دولتهای ایالتی مذکور به دلیل کمی و کیفی نمیتواند به آن اندازه

باشد که بتواند با دولت ایالتی ملت فارس به خصومت بپردازد.

بنابراین اگر خشونت در رابطه با ملل مذکور بروز کند می تواند از سوی بخش قدرتمند

آن، یعنی دولت ایالتی فارس، که دارای قدرت برتری است به منصفه ظهور برسد و نه عکس

آن». یونس شامیلی

آرازیزم

تام بیلیمسل بیر مکتب دیر
باغیمسپزلپغا دوشونسل سبب دیر
اویفولایانې بیلیمسل غضب دیر
آن چتین پروفئلملرے چوزوب دور
جاهیل اینسان اونا دوداق بوزوب دور

بالتاجے آراز
1392 گؤنش ایله

فارس مین ایلدن بری فیکیر یۇرۇدۇر
تۆرکلری فارس قازانیندا آریدیر

تۆرک ده آخار چایلارینې قورودور
بونولا دا تۆرکلۆیۆنۆ اونودور

فارس تۆرکۆ بۆیکوت ائدیر کی، آزمايا
تۆرک، تۆرکۆ بۆیکوت ائدیر کی یازمايا

آراز مکتبی بیرلشدیریر تۆرکلری
چۆنکۆ بیلم سللشدیریر درکلری

بوراخمايېن سۇن آنادک سنگری
یۇخسا گئچکلشمه یه جک آرکلری

دۆشۆنجه طرزی دیشمه دن اۇنجه
ساختايا اوغرایار باغداکي قۇنچه